

Ako bi nasprotno zavarovanec prešel iz nižje v višo mezdino vrsto, pričela bi se plačila po izbrani viši vrsti tudi še le drugo leto.

Premena iz nižje v višo mezdino vrsto bila bi pa dopuščena le do 30. zavarovalne dôle in o polnem zdravju zavarovanca.

Ako bi zavarovanec vsled brezzaslužka ne mogel plačevati zavarovalnine, naj bi se ga z vplačanjem zavarovalnine tri mesece čakalo.

13. Pogrebne bi se plačevalo prvih 10 let zavarovalne dôle 5% od zavarovane mezde, potem pa do najvišje 10% vsako petletje 1% več.

Iznašala bi toraj pogrebna v zavarovalnih dôbah:

od 1. do vštetelega 10. leta	5%
„ 11. „ „ 15. „	6%
„ 16. „ „ 20. „	7%
„ 21. „ „ 24. „	8%
„ 26. „ „ 30. „	9%

in od 31. leta naprej neprememno 10%.

14. V prilogi B. so razmerjene odškodnine za bolne in bi veljala za-nje sledeča določila:

B. Bolniške odškodnine za 300 delavnikov na leto.

Mezdini razred	V prvi boleznini dobi do uštetelega 3. meseca		V drugi boleznini dobi t. j. v 4., 5. in 6. mesecu		V tretji boleznini dobi, t. j. od 7. do vštetelega 12. meseca	
	dnevna odškodnina					
I. glđ. 150	—	30	—	25	—	20
II. „ 300	—	60	—	50	—	40
III. „ 450	—	90	—	75	—	60
IV. „ 600	1	20	1	—	—	80
V. „ 750	1	50	1	25	1	—
VI. „ 900	1	80	1	50	1	20

Odškodnine bi se izplačevale za vse delavnike in praznike, izločno nedelje.

Ako bi bolezen trajala več ko 12 mesecev, izplačevale bi se za daljno dobo odškodnine onemoglih. Ako bi pa bile te više od odškodnin tretje ali celó druge boleznine dôle — kar bi nastalo po zavarovalni dôbi 31 in več let — izplačevale bi se te uže po minuli drugi ali tudi prvi boleznini dôbi.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

28.

Turinška in nje stanovniki.

Turinški gozd je meja med severnimi in južnimi Nemci. Valovi severo-nemškega in južno-nemškega življenja bíjejo ob ta gozd. Sleme tega gozda je ploščnato in široko, na severnem koncu pred Vero pa bolj ozko in pogorju podobno. Obdajajo ga nižji griči ter posredujejo prehod v bližnje planote. Na tem prostoru živi čvrsto, veselo in pevoljubno ljudstvo. Turinška je razkosana na tako nazivane turinške državnice.

Bavi se Turingec z mnogoterimi opravili in deli, da si kaj prisluži. Kjer je v izobilju škrlí, ondi se ukvarjajo s kopanjem in izdelovanjem te surovine; kjer so lepi gozdi, ondi živé lesorezci in strugarji, ki razpo-

šiljajo svoje izdelke s posredovanjem Norimberka v najdaljne kraje sveta; drugi imajo steklarnice in porcelanarnice, katere pa le pičlega zaslužka dajó; po severovzhodnih legah obdelujejo zemljo še dovolj s pridom. Po teh krajih so prav dobri kmetje, ki imajo velike kmetije, vmes se ve da so tudi male kmetije, vzlasti po obronkih, pa ondi, kjer je pusta nerodovitna zemlja. V teh krajih je vse malo, mali domovi, mali snopi, mala živina, mali vozovi, in malo vse drugo gospodarsko orodje. Konj nimajo, ker niso pripravi za strmine, vozijo in delajo z voli in kravami.

V poprejšnjih časih so se stanovniki ukvarjali mnogo tudi z izdelovanjem zdravil in pri tem veliko zaslužili. Hodili so po vsem Nemškem dobro znani mazilarji, in tudi drugod je blo dobiti takih korenjaških možakov s trugo na plečih, v kateri so nosili po več sto stekleničic, pušic, zavitkov in drugega temu enakega. Kedar so robo poprodali, vračali so se veseli domov. Prodajali so izborna zdravila, tako so trdili povsodi, kamor so prišli, imeli so zdravila za vse in vsakojake bolezni, razne flaštre in osvalke. Tudi dandanes se še dobijo mazilarji, ki se upajo s svojo robo okolo slepariti, da si jih zdravstvena policija bistro opazuje, ter jim na pete stopa. Zato so začeli zahajati na Švicarsko, na Erdeljsko, a vzlasti na Poljsko. „Polnischer Ochs“ *) rad kupuje in drago plačuje. Ženske in otroci nabirajo brusnice ali rudeče črnice, katerih je na debelo po turinškem gozdu. Dokler ni bilo železnice, bilo je po nekaterih krajih mnogo voznikov. Ti trmasti in grčavi otepači so prevažali blago po vsem Nemškem, mnogo so zaslužili, a tudi skoro vse sproti zabili. Vožnja je nehala, nikakor pa ne razvajenost, ki je potem mnogo hiš spravila na beraško palico.

Stanovniki turinški so čvrsti in zdravi, nekaj zato, ker ima dežela visoko lego in jo preprihavajo vetrovi, nekaj zato, ker smolnati gozdi in dišeče rastline s svojim izhlapivanjem jako povoljno vplivajo na organizem, nekaj zato, ker je voda čista, bistra, in nekaj zato, ker se ljudje hranijo s preprosto hrano, vzlasti z dobrim tečnim mlekom. Deca leta gologlava in bosa okolo, naj si je zima ali poletje, dež ali sneg, sedaj se drsa po drsalicah, sedaj zopet, ko je malo premrla, letí v zakurjeno hišo k peči ali za peč.

Peči imajo jako velike, in kurijo jih tako, da pokurijo cele skladalnice drv. Hišna peč je središče vsega gibanja, dela, veselja in žalosti, čez dan in zvečer, vzlasti po zimi. Okolo peči se igrajo deca, psi, mačke, kokoši, pa drobnica, ki jo deca privleče notri, odraščeni sedé ali ležé po klopéh ob peči, starčki ali starke pa za pečjo. Dom turinškega kmeta je jako preprost, navadno ima po eno veliko izbo in nekaj manjo kamro, hlev, in še nekoliko shramb za navadne reči in stvari. Okna so nizka, in pod enim imajo skoro pri vsaki hiši posejanih toliko ondi navadnih, priljubljenih cvetlic. Radi imajo tudi tice, vzlasti pevke, skoro v vsaki hiši visi po več tičnikov s tiči. po letu pa zunaj po steni.

V hiši prebiva po 8—12 ljudi. Mož je pravi in edini gospodar, kaj pak, žena je zgolj za delo kot živina. Koj po poroki se jej prične dolgočasno trpljenje, neprestano težko delo doma in zunaj doma. Zato kmalu zvene nje mičnost. Živi skoro kot robinja, pokorava se v vsem svojem možu, najboljše kosce dobiva on in nobeden drug ne. Ona misli in dela zgolj za deco, čuva

*) To imé so zdeli Poljakom — kulturni Prusi, njim na čelu menda „Železni“. Mogoče je vse. Najnoveje naredbe kažejo na to. „Poljski voli“ so uže spitani, nekaj jih hočejo doma pobiti in pojesti, nekaj poprodati, da bode poljski hlev izpraznjen za nemške — Rosse. In vendar ne bode šel po svetu „Schrei der Entrüstung“.

jo in joka ob njeni posteljci, dirja z bremenom obložena v goro in z gore v dol, odtrga si, kar si more, prodá tudi lase, če kaže kaj denarja. Ali vse to jej ne pomaga, da bi je mož ne pretepal. Mož je pravo strášilo pri hiši, vse se ga boji, žena mu pravi „on“. No, kakošen je ta „on“, da se vsa hiša trese pred njim, in da bežé za vse vogale, kedar treska? Kedar „on“ pijan prikolovrati domov, ali sploh nahujskan po zlobnih ljudeh ali kako drugače razdražen, tedaj začne metati ob tla lonce, sklede, da leté v kosce, ali začne lomiti druge pohišne reči, in zbijati, da vse bobni. Bog ne daj, da bi žena ugovarjala ali branila! Togotni dedec naredi pest, in — bonk, bonk, bonk poje po njej, kamor prileti. — Prosim, ne se smijati! — „On“ pa tudi rad dela čez dan, zvečer zavije v gostilno ali k sosedu, kjer se razgovarjajo o čemur bodi, šale zbijajo, dražijo in drugo temu tako. Ena reč je gospodarju vzlasti pri srcu, tičniki in tiči; najraje in največ misli na-nje, vse drugo utegne z nimar pustiti, a tičkov ne. Vse stanovništvo turinško ljubi tice pevke, tudi deca jih razločuje zgolj po petju. Pojdi po letu preko turinškega gozda, in videl bodeš na premnogih doméh po 12—18 tičnikov zunaj na steni. Do 80 plemen tičjih živi po turinškem gozdu. Pa tudi znajo loviti svoje ljubljence. Najbolj gledajo po ščinkovcih, kalinih, krivokljunih, liščekih, čížekih, konopljenkah in taščicah. Krivokljuna dobiš povsodi, če tudi ni prida pevec, ali on je čarodejnik, ki vsako bolezen v hiši ná-se potegne. Kedar začne ščinkovec dobro peti, kakor je bil priučen, tedaj se gospodarju svetijo oči samega veselja, in manj ti bode cenil kravo v hlevu, kot tacega izučenega ščinkovca. Melodično petje krilatih tic pa vpliva tudi jako na stanovništvo.

Ti hribovci in gorjanci za čudo radi godejo in pojó. Menijo, da brez godbe in petja ne bi mogli živeti. To petje je ali veselo ali otožno, kakor naneso okolnosti. S petjem in z godbo si blažé ali sladé življenje. Vaški učitelj je tudi pevovodja, in marsikateri gorski kraj ima pozimi koncerte, pred katerimi naj se skrije to ali ono mestice. Čuditi se je, velé Nemci, da te od dela žulave roke morejo pridobiti si toliko spretnosti na goslih, na klarinetu ali na flavti, pa tudi na klavirju in orgljah.

Na Turinškem ni beračev, pravijo. „Raje stradam kot beračim“, velí domačin. Tudi se ni bati, da bi v turinškem gozdu naletel na človeško zver ali tolovaja. V enem pa je Turingec grozovit, neusmiljen, lesá se mu ne zdi škoda. Turingec je prijazen in gostoljuben do domačinov in tujcev. Stopi v hišo turinškega kmeta in koj ti bode postregel z vsem, kar dom premore, vzlasti je radodaren ob navadnih domačih veselicah. Ali če stopiš v gostilno, koj te bode ogovoril in ti napil. Srečaj tega hribovca kjerkoli, povsodi in vselej te bode pozdravil, včasih z jako smešnimi besedami in na smešen način. Ob vsem tem pa je vsaka vas skoro sama zá-se, malo se meni s sosednimi. Tudi imajo navado ondotni mladeniči, da ovirajo na vse mogoče načine tujce, če se hočejo v vas priženiti, ali nevesto iz vasi vzeti. Ženijo in možé se bolj med seboj, zato je po več gospodarjev v vasi, ki se enako pišejo. Vendar ni zmešnjav zbog tega, pomagajo si z zdetimi imeni, vsak je imá.

Po Turinškem so nekdam stanovali Slovani, ali uže v devetem stoletju so jih Nemci do dobrega zatrli.

Mnogovrstne novice.

Grozoviti požar v gališkem mestu Strij.

Odkar so požarne brambe bolj razširjene in strokovnjaško osnovane, postajajo naznanila o velikih požarih bolj in bolj redka. Toliko večje sočutje pa zbu-

jajo take nesreče, ako se vendar-le pripetijo v veči meri.

V naši državi je dežela gališka, kakor v marsikaterem drugem oziru tudi gledé zavarovanja zoper ogenj in brambe požarov zaostala memo družih dežel.

Tako je bilo mogoče, da je minulo cvetno soboto v okrajnem mestu Strij nastali požar trajal skoraj celi véliki teden, in, da je pokončal okroglo 600 hiš in mnogo družih poslopij, cerkve, judovski tempelj, urade šole, pivarne, prodajalnice, vse za velikonočne praznike bogato nakopičene zaloge blaga.

Ogenj nastal je cvetno soboto popoludne med hudim viharjem in vsled tega se je požar tako nenadoma hitro razširil, da na pomoč ni bilo misliti: Tudi ljudje se niso mogli rešiti, starčekov, bolnikov in otrok pogreša se nad 100, do sedaj izvlekli so izmed razvalin pogorelih poslopij uže 65 mrličev, ki so življenje zgubili v groznem plemenu.

10.000 ljudi zgubilo je po požaru svoja stanišča in vse imetje. Premožnejši tolažili so se s tem, da jim vsaj ostane imetje spravljeno v železnih „proti ognju varnih blagajnicah“. Pa tudi te nade ostale so prazne, ker železne blagajnice raztopile so se v hudi vročini kakor svinjec, in ves papirnati denar, menjice, javna in zasobna dolžna pisma so vničena.

Sred mesta stala je velika pivarna, v njej zaloge ječmena in hmelja in več sto sežnjev drv, vse to pomnožilo je velikost ognja.

Dolgo časa je trajalo, predno je prišla na pomoč požarna bramba iz sosednih mest, izrekoma iz Lvova, pa pri velikansko razširjenem požaru primeroma malem številu gasilcev in gasilnih priprav ni bilo mogoče storiti več, kot deloma braniti daljno razširjenje požara.

Položaj nesrečnih pogorelcev postal je toliko neugodnejši, ker je drugi dan začelo snežiti in briti mrzel sever. — Pa zmiraj še je ostalo rešenih po mestu nekaj boljših poslopij, pa dan za dnevom manjšalo se je število takih pohištev. Ko se je v teku požara sosedlo goreče poslopje, jel je z novega visoko proti nebu švigati velik plemen, sapa je popihnila in goreti so začela do tedaj še obvarovana poslopja in lastniki, ki so se prej smatrali rešene, pripadli so tudi osodi vsega ostalega mesta.

Ker so nesrečni prebivalci mesta Strij prišli ob vse in nimajo ne stanovanja, ne obleke, ne denarja, ne živeža, zato je bilo hitre pomoči treba. Prihiteli so tudi cesar s 5000 gold., deželni odbor gališki z 3000 gold., hranilnica 2000 gold., tudi dunajsko mesto poslalo je 3000 gold. Gotovo bo tudi država pripomogla z izdatno svoto, tako, da bode nesrečnim pogorelcem mogoče, izkopati se iz prve, najhujše zadrege. Potem pa se bliža lepši spomladni čas — Bog in dobri ljudje pomagali bodo še dalje, toda grozovitega požara hudih nasledkov spominjali se bodo tudi prihodnji rodovi nesrečnega mesta Strij.

O umoru škofa madridskega

poročajo se sledeče nadrobnosti:

Škofu bilo je ime Martinez Izquierdo, morilcu pa Galeoto Cotilla, in je bil oskrbnik nunskega samostana. Škof mu je prepovedal maševati in spovedovati.

Morilec prišel je pol ure pred napadom k stolnici cerkvi, se je tam razgovarjal s prodajalci oljkinih vej in je rekel: „v enem trenutku napravil bom boljšo kupčijo“. Morilec, ki je trikrat vstrelil na škofa, prišel je tje v duhovniški obleki in se je pridružil drugim, škofa pričakujočim duhovnikom. — Revolver držal je tako trdno, da so mu ga mogli iztrgati iz rok le z največjo